

Almanack

För Året,

Efter vår Frälsares Christi Födelse,

1758.

Til GÖTHEBORGS Horizont,

Eller 57 grad. 42 min. Pol-högd; och 24 lids misse
Meridian - Midvad Wester om Upsala Observator.

Utgifwen

Med Hans Kongl. M:ts nådligste Medgånge:

Åf Des Wetenskaps Academie.

I Förmordt.

Den 24

Januarii.

Exemplaret sålles häftat och stucit för 3 Bre S:mt.

Stockholm, tryckt af PET. J. NYSTRÖM.

at de som af Sten hafst måsta plågan, hafwa
snarast blifwit hulpone, ty hos dem hafwer Sten
warit lantig, och desse smälta snarast bort.
Særlt bør man ej hëra up, förr än man warit
en tid fri för all plåga af Sten, och förr än
man märkt at Urin gådt bort klar och utan
sediment under det man tager hwar dag fulla
satsen. När m n begynner at något länge
kunna hålla sitt watten, då är det ett tecken at
man snart blifwer bättre.

Några nödiga påminnelser wid Åker-bruket.

Spå omständigheter äro förändligast at i öf-
foga wid anläggningen och stöteln af en åker.
1. at han icke af watten är besvärad. 2. at
han medelst arbete hålles luter och lös. 3. at
han gödes flitigt. 4. at han ligger i skydd för
de kalla skadeliga wår-wädren, Norдан och
Westan.

En åker är på twänne sätt wattu-ful, an-
tingen af det sumpiga och låga belågenhet, eller
af watten, som kommer utur lusten. En sumpig
åker

åker gör medosamt arbete i början, men är
långt mera taetsam, sedan han är satt i stånd, än
en högländ. At derpå winna ynnig skörd, är
nödigt, at han dikas, icke adnast lätt, utan och
djupt, med rikt aflopp, ty fler icke det, är all annan
möda nästan fåsång. Lätt, at watten af rågn
och ind ej får stå länge qwar på honom om wären,
utan snart sinna affall, då han af watt-fråckerna gö-
res tidigt om wären tienlig at med lätthet redas
och mullas. Ty är han ännu sur, när wattfrå-
ckerna återwända, så hårdnar han af Solhetan,
hwilket är förnämsta orsaken till det hårda och
tunga åker-bruket i många Landskaper. Han bør
och dikas djupt, på det åker-lappen, som eljest
ligger lågt och sumpig, må deiegenom förelora
sin kola, i det wattenet suger sig utur åker-botten
ned i diket, och at Solen rundt omkring m. haf-
wa tillfälle at upwärma, samt lusten at wädra och
spela genom honom, såsom en trädgårds fång.
Medelst den jord, som uplastas utur diket, gödes
och åkern och göres hög. Ofta händer, at en
åker är wäl gödd och ansad, men gifwer dock
ej goda skörd, waktadt jordmonen är af bästa slaget,

Då har man orsål af misstänka, Det bottnen är kall
af kall ådror, och må ingen så vågon såd på de
ställen, der kall ådror ligga under, för än de med
djupa diken affkras, ty eljest gäller hvarken gdd-
ning eller arbete. Likaledes der hård lunda skiter
til en åker, ty den, såsom fast och hopstrampad,
motar och behåller allt watten, som samlar sig,
samt gifwer så mycket språ och kyla ifrån sig til
den nästgränsande åkern, at större delen af såden-
berop måste förgås, hwarop allt för många prof-
funde anföras. Dertfore måste åkern med goda
diken skillas ifrån sådana lindor.

Lutande åker är wäl bristelig i anseende til wate-
nens affall, besynnerligen om han håller åt söder,
men den fordrar ymnig gddfel, emedan war, och
rågn-watten i, afförer och afförer den frukte
mullen tillika med gddsten, och på kort tid utlutar
åkern at han mister sin fetma. En sådan åker,
som lutar ifrån norr til söder i Karl hållning, öbe-
delas med tvåre diken ifrån Öster til Väster, uti
30 alnars breda åkrar utan ragg. Uro de för
mycket lutande, så föres diken-mullen til södra
brädden; luta de för litet, så bredes mullen mer
på norra brädden. Et nytt dile i sådan åker, gö-

res förka året ej mer än et spad, tag djupt. Et eller
par år derefter, tager man et spad, tag djupare,
då den upkastade jorden, är den bästa gddfel,
genom den samtliga af sin jord som imedertid
skadnat i diken. Om så ringa fyllning som utur
et dile toges, el förstår at afhjelpa åkrens håll-
ning fast om mullplog och träskos brukas om hwar-
annan at lösa up och föra ut jorden til nödtig mycken-
het, at fölla på sitt rätta ställe; så göres det öfra
dilet djupare än det nedre, ty eljest försvinner
det, när man tager mullen ifrån den öfra brädden
af åkern, och förer henne til den nedra.

Utom affops diken, behöfves ådrig något dju-
pare, än två torfwör, derest icke åkern ligger
at för lågt, eller kall ådror der under finnas.
Dilet här på bottnen altid wara en torfwa eller 10
tum, men ostwan, 10 qwarter bredt i det minsta,
och så bräddat, at det kan sås västan ända til
bottnen.

Somliga åkrar luta ifrån hörn til hörn. Då
måste man söka tillfälle at kasta igen de gamla di-
ken, hvilka altid wäl betala sig medels den ömni-
ga wårt som wankar på dessa igenkastade diken;
och i deras ställen göra nya diken, såsom för
sagt

lagt är, så at hållningen blir efter bredden på åkren. Gamla diken skallas bäst med stäkar, der på kung, granris eller mos, öfwerst jord, då de gifwa den ömögaste wårt, som naturen kan åstadkomma, ty der skadnar intet skadligt watten, jorden blir ständigt wädrad och genomspelad, är lös och hämtar sielf ny wätska, utan uppehåll, och beströkar åren och dertill mycket tjenlige. Alla stenbackar böra kringkäras och med tjenliga djupa afsläpps diken förses, elsest skada de mer genom wattusamling, än de genom skygd emot wäsfret kunna ersätta. Är backen widlyftig och håller länge wäta om wären, måste diket, som stilles honom ifrån åkren, wara djupt. Försummelse i detta mål är egenteliga orsaken, hwarföre man på åkrar, närmast till sådana stenbackar, sällan finner någon frodig sådes wårt.

Så mycket misjeltigt är, måste diken dragas råta, at förekomma wattnets frätning och långsamman gång på det bottnen och sidorna må så tillfälle at walla sig utan hinder. Diken böra göras, medan wär-musten är i jorden, ty då kan en lark difa mycket forklare, då får och diket walla sig till hösten, och sål således nästa års rogr. låta, utan at af frosten igenfalla. Wär

Di.

diken äro så lunda inrättade och åkrenna smala, kan man wara utan wattu. säror, hwilka äro gamla skadeliga, om de ej dragas snör. råta, som är swårt at alltid råka på. Ty man må töra dem huru slugt man wil, när de dragas på wären, förorsaka de pukar och råta. Desutom wärer aldrig någon såd i wattu. foren. Man måste här ej mistaga sig om får. foren, som gifwer ömögaste wårten, ty der faller såden djupt i fuktig jord, och blir så wäl höglid, som den såd, hwilken dräjas ned. Detta recommen- deras hwar åkerman at om wären med fåt efterse, så lærer han finna det samma. Deremot bör renen på nedra delen af åkren, wid hwar kringning kottas, och efter såningen om hästen med spada kastas af. Omålet skal ingen ångra, foss owanen gör det i förstone swårt. I allmänhet märkes, at renen på den ändan åkren är lågast, alltid bör wara wäl bortta, och ligga kriet lägre än öfswa åkren, hwilket gör utrolig nytta.

(Fortsättning här af et annat år.)

